

A photograph of a tree trunk in a grassy area next to a river. The tree trunk shows significant damage from beaver activity, with large sections of bark missing, revealing the lighter-colored wood underneath. The ground is covered with grass and a layer of wood chips. A dark blue banner with white text is overlaid on the image.

BEVERBEHEERPLAN

SAMENVATTING

In Venlo zien we de afgelopen jaren steeds vaker activiteiten van bevers. Bevers worden gezien als een belangrijke natuurwaarde, maar dat ze allang niet meer alleen voorkomen in natuurgebieden, daar kunnen de inwoners van de wijk Maasveld over meepraten. Hier zorgt de bever onder andere voor schade en overlast bij mensen in achtertuinen en ontstaan hierdoor veiligheidsrisico's en maatschappelijke onrust.

Bevers zijn strikt beschermd en voor alle handelingen die ingrijpen in het leefgebied of in het voortbestaan van de bever geldt een verbod. Mochten ingrepen (curatief) toch noodzakelijk zijn dan dient de gemeente Venlo een machtiging te ontvangen van de ontheffing die de Fauna Beheer Eenheid (FBE) namens de provincie Limburg afgeeft. Deze wordt alleen verleend als sprake is van een wettelijk belang en hiervan is alleen sprake indien door activiteiten van bevers risico's ontstaan voor de openbare veiligheid.

We zien nu een bepaalde verspreiding van de bever in de gemeente Venlo. Hierbij zijn gebieden waarbij we verwachten dat de activiteiten van de bever nu al leiden of op korte termijn gaan leiden tot knelpunten. Dit zijn de zogenaamde "Risicogebieden".

Het natuurlijk gedrag van bevers leidt o.a. tot knaag- en vraatschade, graafschade en natschade. Om deze schade, overlast en veiligheidsrisico's te voorkomen zijn verschillende fysieke maatregelen mogelijk. Het betreft hier dan preventieve maatregelen en curatieve maatregelen.

De basis van de aanpak bestaat hoofdzakelijk uit alert blijven bij mogelijke activiteiten en dan tijdig escaleren. In bepaalde risicogebieden gaan we nu al met een aantal preventieve maatregelen aan de slag omdat het risico hier nu al hoog is op schade en/of (herstel)kosten. Onderdeel van de aanpak is ook om duidelijk te informeren en communiceren over de bever. Pas als allerlaatste stap in de escalatie gaan we over tot het uitplaatsen van de bever uit een gebied. Dit kan alleen met ontheffing van de Provincie die alleen wordt verkregen als een risico bestaat voor de openbare veiligheid.

We zien in Limburg nu een populatie die groter is dan het aantal dieren waarvoor "geschikte leefruimte" is, waardoor sprake is van een onbalans. Als we de bever uit een gebied verwijderen is de kans groot dat hij zich verplaatst naar een gebied waar het evengoed niet wenselijk is om als leefgebied voor de bever te dienen. Ook kan het betekenen dat een bever die moet worden uitgezet in het territorium terecht komt van een soortgenoot. Bevers vechten dan met elkaar om hun territorium te verdedigen. Wat dit echter betekent voor de totale populatie van bevers is onbekend.

We doen dan ook een dringend beroep op de Provincies en zeker ook het Rijk voor een landelijke aanpak. Bijvoorbeeld door een gericht populatiebeheer kan schade, overlast, buitensporige kosten en veiligheidsrisico's in met name niet kansrijke gebieden in sterk verstedelijkt gebied worden voorkomen.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	4
1.1	AANLEIDING.....	4
1.2	DOELSTELLING	4
1.3	AFBAKENING.....	5
1.4	LEESWIJZER	5
2	KADERS – WETGEVING EN BELEID BEVER.....	6
2.1	WETGEVING	6
2.2	BEVERBELEID IN LIMBURG	7
2.3	REGELGEVING AANPAK OVERLAST BEVERACTIVITEITEN	7
3	ACTIVITEITEN VAN DE BEVER	8
3.1	VERSPREIDING VAN DE BEVER IN DE GEMEENTE	8
3.2	ACTIVITEITEN VAN DE BEVERS.....	13
3.3	RISICOMANAGEMENT.....	14
4	AANPAK.....	15
4.1	BESCHIKBARE MAATREGELEN.....	15
4.2	STAPPENPLAN AANPAK.....	19
4.3	AANPAK IN RISICOGEBIEDEN IN VENLO	20
4.4	INFORMATIE EN COMMUNICATIE.....	23
4.5	KOSTEN	24
5	BEVER IN BALANS	25
5.1	HOE NU VERDER IN DE TOEKOMST?	25
5.2	SIGNAAL NAAR PROVINCIE EN HET RIJK.....	26
	BRONVERMELDING	27

1 INLEIDING

Bevers zijn lange tijd uit Nederland verdwenen geweest. Na de herintroductie, maar zeker in de laatste jaren, neemt het aantal bevers weer in grote aantallen toe. Ook in Venlo zien we steeds meer activiteiten van de bever en hebben we nu een punt bereikt dat dit leidt tot knelpunten. Door gebrek aan “kansrijke leefgebieden” komt de bever ook steeds meer voor in sterk verstedelijkt gebied, met schade en overlast en veiligheidsrisico’s tot gevolg. De bever is een strikt beschermde soort wat het lastig maakt om maatregelen te treffen. Onmogelijk is het echter niet, maar een goed plan is daarbij noodzakelijk.

1.1 AANLEIDING

Door haar ligging aan de Maas en een groot aantal beken en wateren zien we de afgelopen jaren ook steeds vaker sporen van activiteiten van bevers in Venlo. In begin leek dit nog redelijk incidenteel en zagen we dit vooral in de natuurterreinen, maar de afgelopen periode lijkt het haast wel of dat in ieder water in Venlo wel activiteiten zijn van de bever. Bevers worden gezien als een belangrijke natuurwaarde, maar dat ze allang niet meer alleen voorkomen in de natuurgebieden, daar kunnen de inwoners van de wijk Maasveld over meepraten. Hier zorgt de bever onder andere voor schade en overlast bij mensen in achtertuinen en ontstaan hierdoor veiligheidsrisico’s en maatschappelijk onrust. Daar waar de bever wellicht voor velen nog een hoge “aibaarheidsfactor” heeft, wordt deze hier door inwoners allang niet meer zo positief ervaren.

Voor Maasveld zijn dan ook al verschillende stappen gezet om de problematiek rondom de bever aan te pakken. Parallel daaraan zijn door extern adviesbureau IdVerde een knelpunteninventarisatie en adviesrapportage opgesteld met een advies voor de aanpak in van de bever in heel de gemeente Venlo.

Mede doordat de bever nog maar weinig natuurlijke vijanden heeft in Nederland, blijft de soort toenemen waardoor ze op zoek gaat naar nieuwe leefgebieden. In de gemeente Venlo zijn veel meer gebieden waar zich de bever kan manifesteren. Op tal van locaties zijn inmiddels beveractiviteiten waargenomen. Om hier voor nu en in de toekomst grip op te houden en op het juiste moment de juiste maatregelen te treffen vraagt om een plan van aanpak – het Beverbeheerplan.

1.2 DOELSTELLING

Het doel van het Beverbeheerplan is om aan te geven welke aanpak en maatregelen er mogelijk zijn voor de gemeente Venlo om schade en overlast door de bever te voorkomen en de veiligheid te borgen. Het beschrijft de stappen in escalatie en in welke gebieden we al preventieve maatregelen gaan treffen. Voor het treffen van deze maatregelen en het mogelijk escaleren in de nabije toekomst wordt inzicht gegeven in de daarbij te

verwachten kosten. Ook geven we aan hoe we over de activiteiten van de bever naar onze inwoners en overige betrokkenen gaan communiceren.

Naast dat dit Beverbeheerplan voor de gemeente Venlo zelf als praktische handreiking dient, willen we hiermee ook een breder signaal afgeven aan provincie en rijk. We zijn ongetwijfeld niet de enige gemeente die met de bever te maken krijgt of al heeft. Zo lang er niet wordt gewerkt aan een juiste balans waarbij de bever en de mens beter aan elkaar zijn aangepast zijn de beschreven acties in dit Beverbeheerplan wellicht ontoereikend om de situatie in de toekomst te blijven beheersen.

1.3 AFBAKENING

Beveractiviteiten beperken zich niet tot eigendomsgrenzen, waarmee de afbakening van verantwoordelijkheden complex kan zijn. In het Beverbeheerplan wordt daarom duidelijk aangegeven waar bepaalde verantwoordelijkheden liggen, maar ook wat we doen om inwoners en hun eigendommen te (helpen) beschermen. Omdat de uitvoering van fysieke maatregelen alleen mogelijk is op terreinen in eigendom van de gemeente ligt hierop in dit plan de focus.

1.4 LEESWIJZER

In hoofdstuk 2 van dit Beverbeheerplan wordt kort aangegeven met welke wet- en regelgeving we te maken hebben omtrent te bever. Hoofdstuk 3 beschrijft waar we de bever in Venlo aantreffen, welke activiteiten daarbij plaatsvinden en welke gevolgen dit nu heeft. Voor de juiste maatregelen, aanpak en communicatie volgt een uitwerking in hoofdstuk 4. Daarbij wordt ook ingegaan op de kosten die te verwachten zijn bij bepaalde maatregelen. Hoofdstuk 5 gaat ten slotte in op een doorkijk naar de toekomst en hoe mens en bever weer in balans dienen te komen.

2 KADERS – WETGEVING EN BELEID BEVER

De bever is een strikt beschermde diersoort. In dit hoofdstuk wordt uiteengezet wat dit betekent voor de (on)mogelijkheden in relatie tot de beheer van de bever en haar activiteit in de gemeente Venlo.

2.1 WETGEVING

Bevers zijn via de Europese Habitatrichtlijn en Wet natuurbescherming strikt beschermd. Op grond van deze wet is het verboden een bever opzettelijk te doden, te vangen of verstoren. Voor het strikt beschermen van onder andere deze soort zijn daarom Natura 2000 gebieden aangewezen en geldt de Wet natuurbescherming als soortenbescherming.

In de gemeente Venlo kennen we het Natura 2000 gebied de Maasduinen. In dit gebied geldt een instandhoudingsdoelstelling voor zowel de bever als voor de soorten (habitattypen) waarvan de bever voor zijn voortbestaan afhankelijk is. Omdat de bever een planteneter is zijn dit met name vochtige bossen. In dit gebied is de bever zeer gewenst en wordt de inrichting en het beheer toegespitst op kwalitatief behoud van de soort.

De bever is als soort ook beschermd door de wet natuurbescherming. Deze wet schrijft voor dat voor alle handelingen die ingrijpen in het leefgebied of in het voortbestaan van de soort een verbod geldt. Mochten er wel ingrepen noodzakelijk zijn dan dient hiervoor vrijstelling of ontheffing te worden verleend door de daarvoor bevoegde instantie. Voor de gemeente Venlo geldt dat dan een machtiging noodzakelijk is van de ontheffing die de Fauna Beheer Eenheid (FBE) namens de provincie Limburg afgeeft. Gedeputeerde Staten van de Provincie Limburg (GS) kunnen ten aanzien van de bever ontheffing verlenen van de bovengenoemde verboden. Een dergelijke vergunning is door GS aan FBE verleend. FBE kan vervolgens als houder van deze ontheffing een machtiging doorschrijven naar een uitvoerende instantie, in dit geval aan de gemeente. De gemachtigde krijgt dan toestemming om gebruik te maken van de aan FBE verleende ontheffing.

Deze machtiging wordt alleen verleend als sprake is van een wettelijk belang zoals opgenomen in de wet natuurbescherming.

Figuur 1 - Knagen van bevers aan bomen

2.2 BEVERBELEID IN LIMBURG

Maar wanneer is er sprake van een wettelijk belang? Door een explosieve toename in de beverpopulatie zien we ook een toename aan schade en overlast. Bevers creëren door hun activiteiten hiermee ook risico's voor de openbare veiligheid.

Denk daarbij aan:

1. Schade aan wateren, waterkundige objecten zoals oevers, beschoeiing, waterkeringen, bruggen en duikers en risico's voor door – en overstroming
2. Schade door ondergravingen van riolering, kabels en leidingen en gebouwen/bouwwerken
3. Schade voor instandhouding van andere inheemse flora en fauna

De voorwaarden voor het verkrijgen van een machtiging op deze ontheffing zijn dat er sprake is van een wettelijk belang (zoals openbare veiligheid, ernstige schade aan gewassen, wateren en andere vormen van eigendommen, en/of een dwingende reden van groot openbaar belang) en dat de escalatieladder vooraf al is doorlopen. Dit wil zeggen dat als preventieve maatregelen niet langer baten of buitensporige kosten met zich meebrengen men over moet gaan op curatieve maatregelen om de situatie te kunnen beheersen.

In Limburg wordt daarbij nog onderscheid gemaakt in kansrijke en niet kansrijke bevergebieden. In kansrijke gebieden mag met een ontheffing maar beperkt worden ingegrepen terwijl in de niet kansrijke gebieden meer mag worden ingegrepen om schade te voorkomen of te beperken. In de gemeente Venlo liggen met name kansrijke gebieden die in beheer zijn van het waterschap en Rijkswaterstaat. De meeste knelpunten worden ervaren in de niet kansrijke gebieden die zich vaak binnen het bebouwd gebied bevinden in woonwijken van de gemeente Venlo.

2.3 REGELGEVING AANPAK OVERLAST BEVERACTIVITEITEN

Voor curatieve maatregelen, waarbij bever opzettelijk worden verstoord of essentiële onderdelen van hun leefgebied niet worden ontzien is vrijwel altijd een ontheffing noodzakelijk. Uiteraard kan zo veel mogelijk gekeken worden wat met preventieve maatregelen mogelijk is en voor welke curatieve maatregelen nog geen ontheffing noodzakelijk is. Ook dient altijd te worden gewerkt met de gedragscode van Stadswerk (gedragscode soortenbescherming gemeenten) wanneer er gewerkt wordt binnen een vast leefgebied van een bever. Onder deze werkzaamheden vallen tevens het uitvoeren van bestendig beheer en onderhoud of ruimtelijke ontwikkeling. Welke maatregelen er dan kunnen worden genomen om de schade van de bever te beperken staat in hoofdstuk 4.

3 ACTIVITEITEN VAN DE BEVER

Door de jaren heen zien we dat de bever zich steeds meer verspreid heeft door de gemeente Venlo. Dit is onder andere goed waarneembaar door de typische knaagschade aan bomen langs diverse waterlopen. Knagen is echter niet de enige activiteit die de bever typeert en deze overige activiteiten kunnen leiden tot ernstige schade en risico's. Niets doen en niet weten waar de bever nu al actief is en zijn activiteiten uitbreidt is in Venlo daarom geen optie meer.

3.1 VERSPREIDING VAN DE BEVER IN DE GEMEENTE

Tien jaar geleden zagen we de bever voornamelijk langs de Maas in Venlo en Blerick. Vanaf 2014 begint de bever met zijn opmars binnen Venlo en verspreidt de bever zich verder langs de Maas. In vrijwel alle watersystemen is de bever al geweest en is het een kwestie van tijd dat de bever door de populatiedruk in vrijwel ieder toegankelijk watersysteem van de gemeente Venlo zich gaat vestigen.

Op basis van eigen waarneming en het rapport van IdVerde zien we een bepaalde verspreiding van de bever in de gemeente Venlo. Hierbij zien we ook al een aantal gebieden waarin we verwachten dat de activiteiten van de bever al leidt of op korte termijn kan gaan leiden tot knelpunten. Die gebieden hebben we hieronder beschreven.

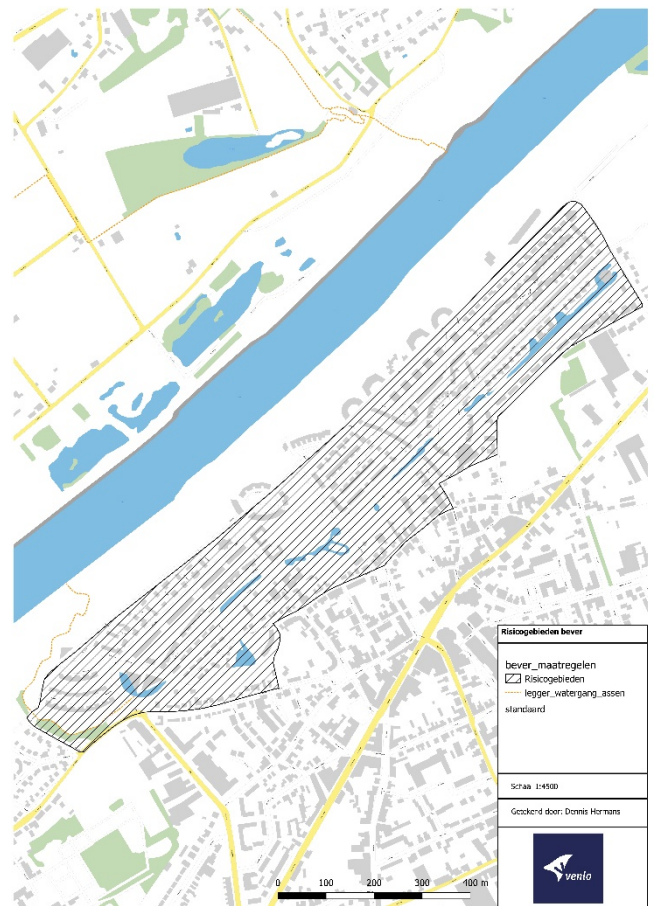

Maasveld

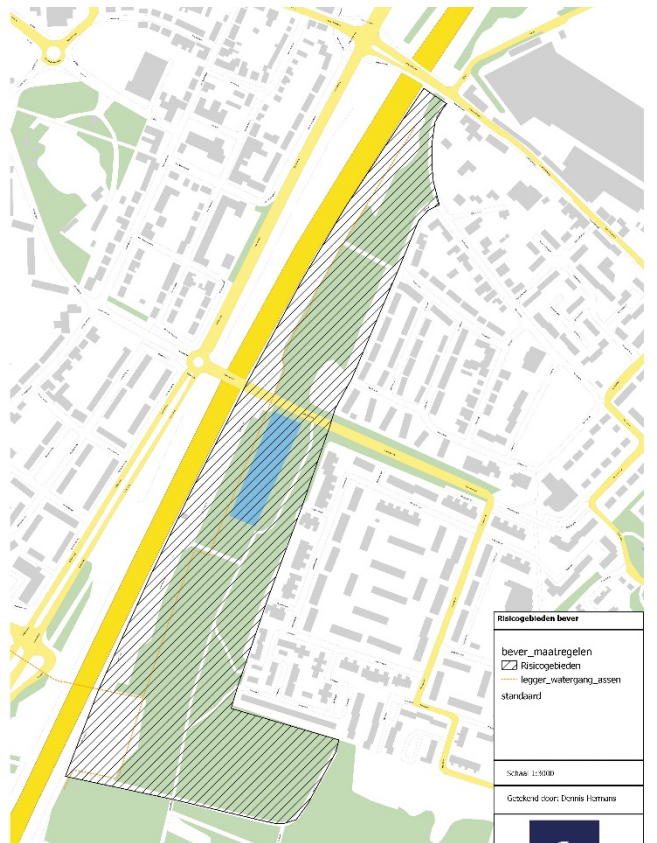
Dit gebied is gelegen in de bebouwde kern van Tegelen, waarbij veel tuinen grenzen aan een watergang. Deze wordt op vele plaatsen begeleid met rijen van knotwilgen en is door duikers verbonden met de Engerbeek die vervolgens uitmondt in de Maas. Inwoners ervaren hier al enige jaren veel overlast en schade door de aanwezigheid van bever. Meerdere preventieve maatregelen hebben hier nog niet geleid tot een langdurige en robuuste oplossing. Als gevolg daarvan was de situatie onbeheersbaar geworden waardoor onaanvaardbare veiligheidsrisico's en maatschappelijke onrust zijn ontstaan. Voor Maasveld is daarom al een ontheffing aangevraagd en zijn al maatregelen in uitvoering.

Brongebied Aalsbeek

In het brongebied van de Aalsbeek aan de onderzijde van de steilrand is een moerasachtig gebied met op veel plaatsen bomen / moerasbos. Door dit gebied lopen diverse wandelpaden waarbij het risico ontstaat dat deze omvallen op paden bij knagen aan bomen.

Figuur 2 - Risicogebied Maasveld

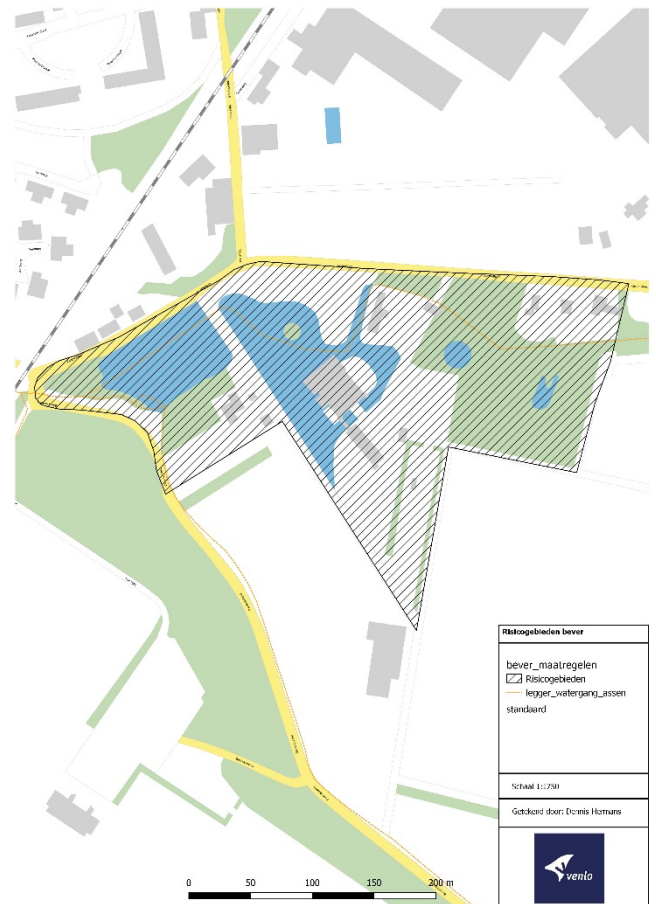
Figuur 3 - Risicogebied Brongebied Aalsbeek

Omgeving Chateau Holtmuhle

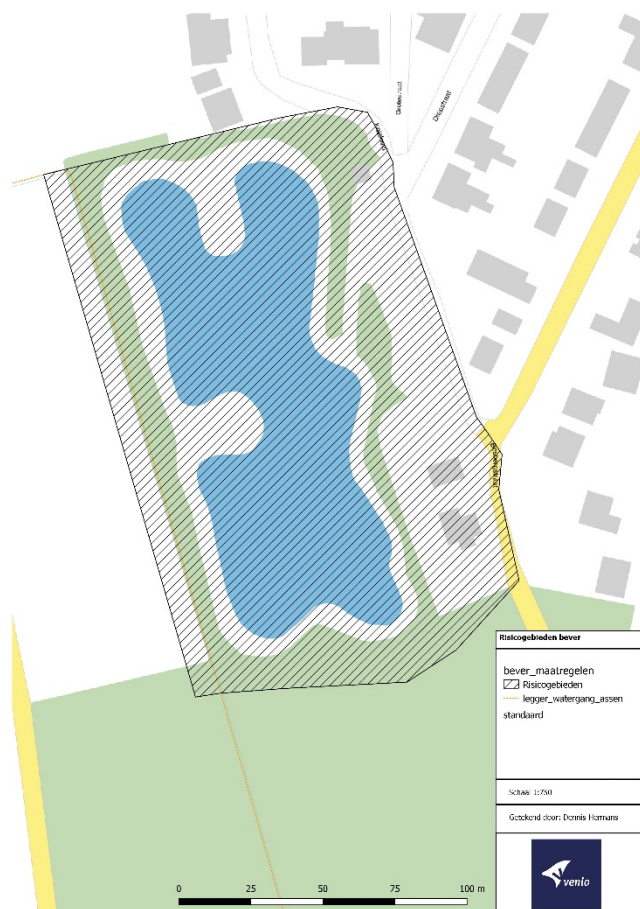
Het betreft hier de vijvers die liggen rondom het kasteel en onderdeel uitmaken van het stroomgebied van de Aalsbeek. De bever knaagt hier aan diverse bomen die we vooral vanwege de cultuurhistorische waarde van deze plek graag willen behouden. Ook graaft de bever hier al op verschillende plaatsen holen waardoor het risico bestaat op verzakkingen.

Visvijver "De Bosbergweide" bij Lomm en visvijver Belfeld "De Stuwkanter's"

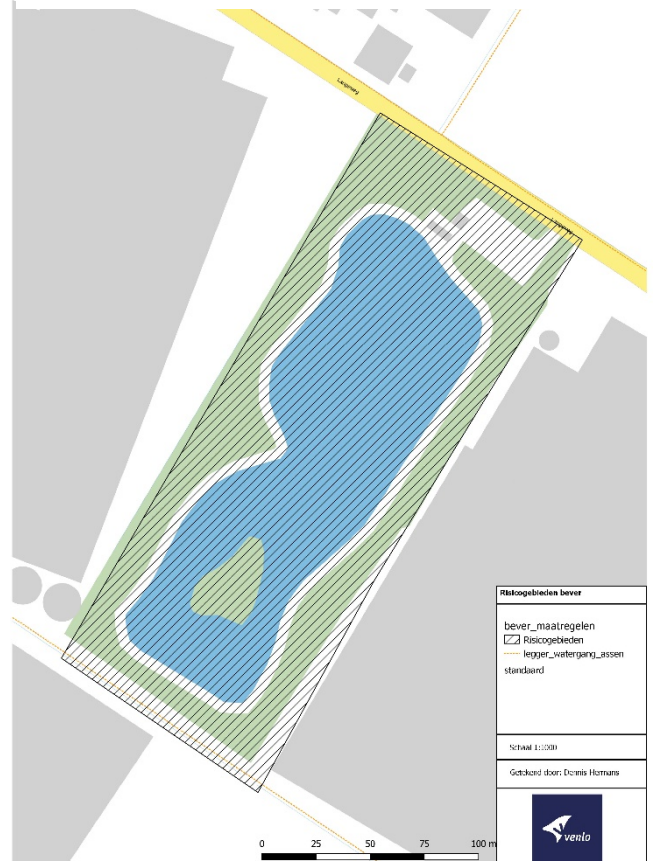
Het betreft hier op beide plaatsen het niet openbare terrein van een hengelsportvereniging. Beide verenigingen ondervinden overlast van de bever. Door de graafactiviteiten verzakken paden rondom de vijvers en de vissteigers.

Figuur 4 - Risicogebied Omgeving Chateau Holtmuhle

Figuur 6 - Risicogebied - visvijver Bosbergweide Lomm

Figuur 5 - Risicogebied Visvijver Stuwkanter's Belfeld

Burgemeester Bergerpark

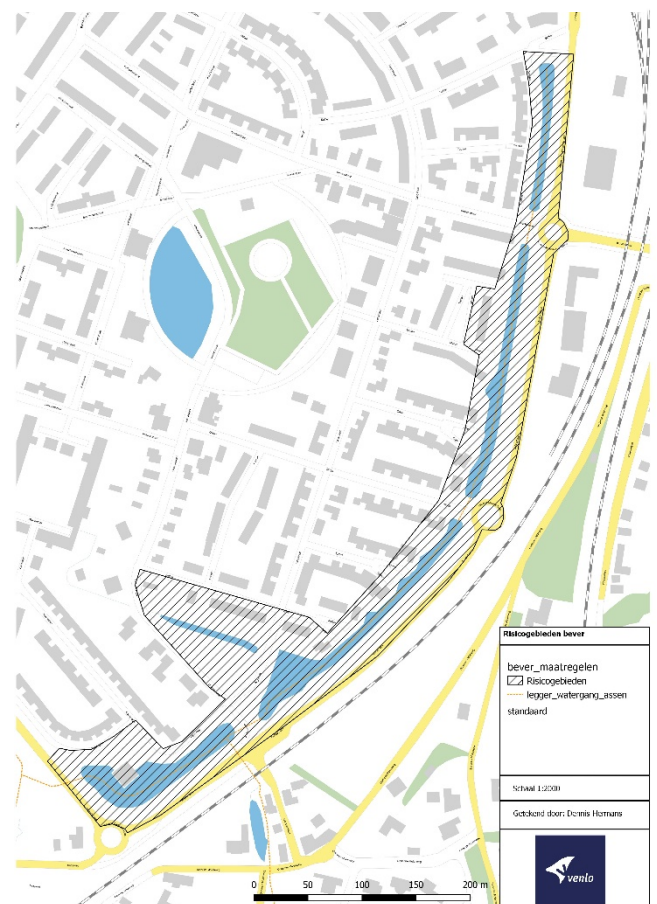
Ook al is hier nog geen sprake van uitgebreide activiteit van de bever is de bever hier al wel in de Rijnbeek gesignaleerd. Langs de Rijnbeek staan veel bomen die bij omvallen voor onveilige situaties kunnen zorgen. Daarnaast zijn we hier extra waakzaam op de doorstroming in het watersysteem. De Rijnbeek is namelijk door middel van duikers en overkluizing in de binnenstad verbonden met de Maas.

Guliksebaan / Molenbeekpark

Aan de rand van de woonwijk Venlo Zuid liggen diverse waterpartijen die via duikers met elkaar verbonden zijn met het Molenbeekpark. Aan de rand van de wijk – in een vijver nabij de Ganzenstraat / Aquamarijn - zijn al meerdere malen activiteiten van bevers waargenomen. Het betreft hier met name knaagsporen aan bomen. In het overig deel zijn nog geen sporen van de bever waargenomen. Dit is in potentie echter wel een geschikt gebied voor de bever. Uitbreiding van activiteit is hier in de nabije toekomst dan ook te verwachten.

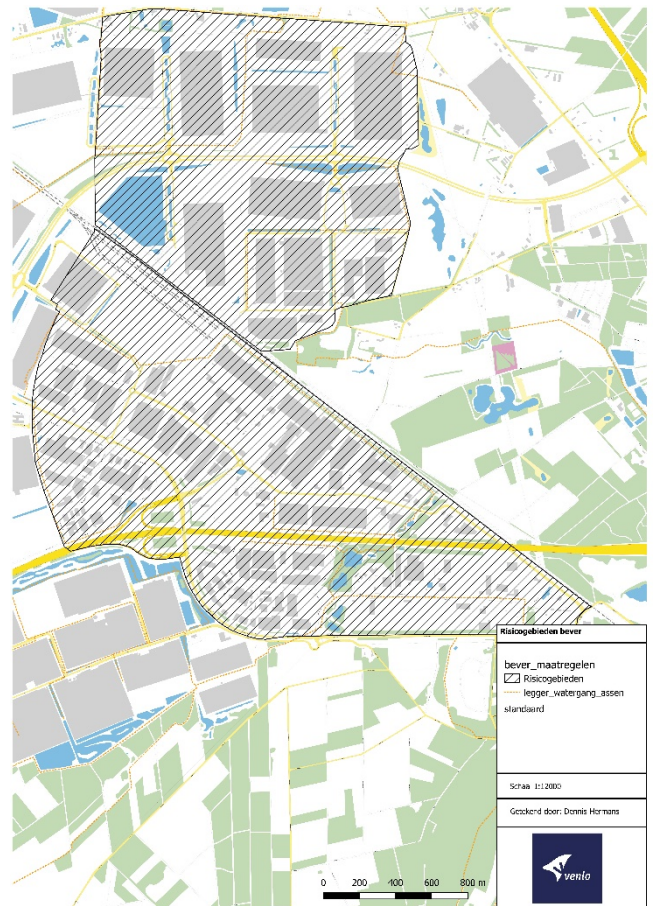
Figuur 7 - Risicogebied Burgemeester Bergerpark

Figuur 8 - Risicogebied Molenbeekpark - Gulicksebaan

Tradeports

In de gebieden van de Tradeports en Greenport bevinden zich diverse watersystemen. De activiteiten van de bever hebben het gevolg dat wandelpaden onderlopen en dat door de bouw van dammen water uit de beek terug het riool in stroomt. Dit laatste heeft invloed op het water van het riool en heeft tot gevolg dat beekwater richting de rioolwaterzuivering stroomt.

Figuur 9 - Risicogebied Tradeports

Omgeving 't Ven

In het gebied zelf zijn nog maar weinig sporen aangetroffen van de bever. Al wel is geconstateerd dat door een verstopping door een dam in de Rijnbeek het waterpeil in de vijver aan de Gerrittenweg hoger stond dan het stuwpeil (ontwerp hoogte). Omdat de omgeving hier relatief laag ligt zorgt een peilverhoging direct voor wateroverlast in het gebied en het risico op schadeclaims. Bij het waterschap is deze verstopping door de dam gemeld en deze is verwijderd. Het gebied vormt door een verbinding met het beekstelsel van de Rijnbeek wel een risico voor het vestigen van bevers.

3.2 ACTIVITEITEN VAN DE BEVERS

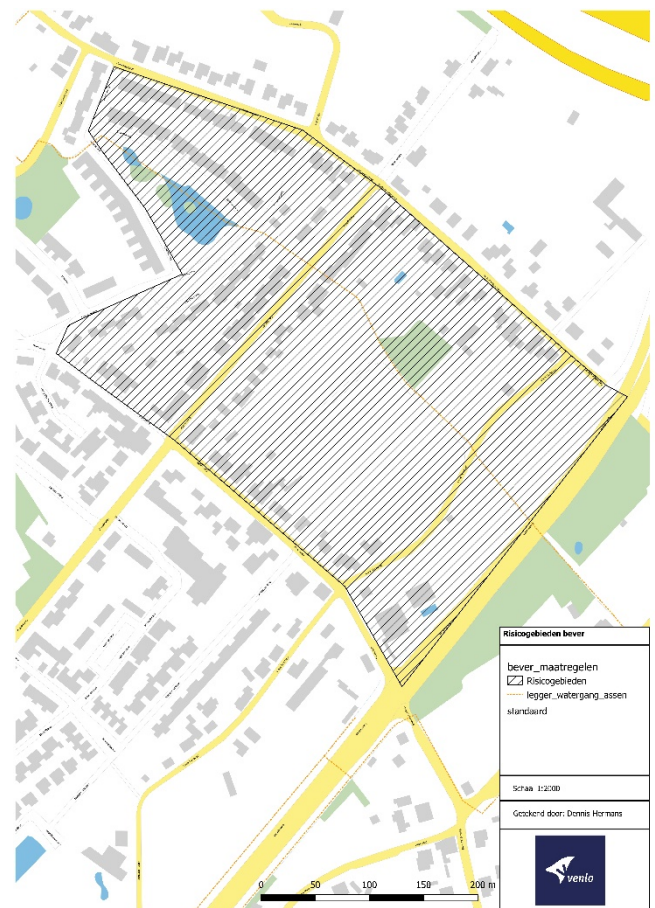
We zien dus al dat de bever zich steeds meer over Venlo verspreidt en dat beveractiviteiten leiden tot verschillende soorten schades en veiligheidsrisico's. Deze treden op als gevolg van het natuurlijke gedrag van de bever. Wat de gevolgen zijn van het gedrag van de bever wordt hieronder in beeld gebracht.

Vraat en knagen

Voor het verkrijgen van voedsel en/of materiaal voor het bouwen van dammen en burchten knagen bevers aan bomen. Bomen kunnen hierdoor omvallen en op de openbare weg of gebouwen terecht komen. Ook veroorzaken afgeknaagde bomen in watergangen een mogelijk risico voor bruggen, duikers (verstopping) en sluisen.

Bouwactiviteiten

Bevers bouwen dammen om ervoor te zorgen dat de ingang van een burcht of oeverhol onder water komt te liggen of om ervoor te zorgen dat er in een watergang voldoende water blijft staan om in te zwemmen. Dit doen ze ook door het verstopping van duikers. Dit waterpeilbeheer dat als zodanig door de bever wordt uitgevoerd hoeft niet altijd een probleem te zijn en kan zelfs gunstig zijn om bovenstrooms in beken meer water vast te houden. Het kan echter ook zorgen voor te veel water in bovenstrooms gebied dat door deze "verstoppingen" niet meer kan doorstromen en kan leiden tot ongunstige grondwaterpeilen en overstromingen.

Figuur 100 - Risicogebied 't Ven

Graafwerkzaamheden

Graven doet een bever vooral in de vorm van holen in de oever voor het creëren van een rust- en verblijfplaats. Dit soort holen kunnen instabiel worden waardoor een oever of talud plotseling kan inzakken. Hierdoor kunnen o.a. wegen, paden, rioleringen en zelfs bouwwerken verzakken. Bij dijklichamen waarin de bever zijn hol graaft kan dit leiden tot piping en instabiliteit. Hierdoor kunnen hele gevaarlijke situaties ontstaan, bijvoorbeeld als een dijk hierdoor bezwijkt bij hoog water.

3.3 RISICOMANAGEMENT

Het is duidelijk dat beveractiviteiten kunnen leiden tot onveilige situaties waardoor ook de openbare veiligheid in gevaar komt. Ook brengt schade en overlast door de bever zoals beschreven bij 3.2. hoge en vaak ongewenst en/of onevenredige (herstel)kosten met zich mee. Het is dan ook wenselijk om hier op voor te sorteren met het juiste risicomanagement.

Beveractiviteiten beperken zich echter niet altijd tot eigendomsgrenzen, waarbij het nog wel eens lastig kan zijn wie voor welke schade verantwoordelijk is. De gemeente is primair verantwoordelijk voor de openbare ruimte en een particulier of grondeigenaar gaat over zijn of haar terrein. Toch gaat het verantwoordelijkheidsgevoel voor de gemeente verder omdat zij een bepaalde maatschappelijke verantwoordelijkheid voelen richting onze inwoners. Hetzij omdat we onze inwoners hierover goed moeten informeren dan wel om gedupeerde inwoners tegemoet te komen en te helpen in de strijd.

Uitgangspunt blijft daarbij dat de gemeente verantwoordelijk is voor de veiligheid in de openbare ruimte. Het gaat daarbij vooral om gemeentelijke infrastructuur en waterpartijen en watergangen die niet bij Waterschap, Rijkswaterstaat of derden in beheer zijn. Ongelukken en buitensporige herstelkosten als gevolg van verzakkingen, omvallen van bomen en wateroverlast door overstromingen moeten zo veel als mogelijk worden voorkomen.

4 AANPAK

In dit hoofdstuk wordt beschreven welke maatregelen de gemeente Venlo gaat inzetten om schade en overlast door de bever te voorkomen en de veiligheid te borgen. De kosten die hiervoor noodzakelijk zijn worden daarbij in hoofdlijnen in beeld gebracht.

4.1 BESCHIKBARE MAATREGELEN

Om schade, overlast en veiligheidsrisico's te voorkomen zijn verschillende fysieke maatregelen mogelijk. Hieronder wordt uiteengezet welke type maatregelen er mogelijk zijn, onderverdeeld in drie typen. Per type wordt ingegaan op welke preventieve en curatieve maatregelen mogelijk zijn en welke kosten hieraan verbonden zijn

Voor het nemen van curatieve maatregelen die strijdig kunnen zijn met het voortbestaan van de bever of een inbreuk zijn in het leefgebied is altijd een ontheffing noodzakelijk van de Provincie Limburg.

Bij het uitvoeren van maatregelen dient men rekening te houden met de periode waarin deze worden uitgevoerd. In de periode van mei tot en met augustus is de kraamperiode en kunnen er jongen aanwezig zijn in de burchten. Is dit het geval, dan dient met uitvoeren van werkzaamheden gewacht te worden tot september. Voordat tot het uitvoeren van curatieve maatregelen kan worden overgegaan dient hiervoor een inventarisatie te hebben plaatsgevonden door een ecooloog of andere beverdeskundige. Door toepassing van de juiste werkwijze kan dan in kaart worden gebracht welke activiteiten er door de bevers plaatsvinden en hoe men hier op dient te handelen. Op basis van een rapport van deze deskundige kan dan gegrond een ontheffing worden aangevraagd.

De ontheffing waar we bij de gemeente Venlo gebruik van maken is die van de Fauna Beheer Eenheid (FBE) die namens de provincie Limburg, middels een machtiging wordt verleend/doorgeschreven naar de feitelijke gebruiker, zoals de gemeente Venlo. Alleen indien sprake is van een calamiteit kan hiervan worden afgeweken en achteraf een machtiging tot het gebruik van de ontheffing worden geregeld. Dit kan alleen als ook ten tijde van de calamiteit een beverdeskundige is ingeschakeld.

Maatregelen bij vraat- en knaagschade

Bomen en beplanting worden door de bever aangevreten. De bever heeft daarbij wel een voorkeur voor de zachtere houtsoorten, maar dat is geen garantie dat niet ook andere

Figuur 111 - Gaasbescherming bij bomen Maasveld

bomen en bosplantsoen door de bever worden aangevreten of om geknaagd. Het grootste risico is dat bomen die wordt om geknaagd omvalt en zodoende schade of letsel veroorzaakt.

Daarnaast leidt het verlies van bomen ook tot aantasting van het beeld, cultuurhistorische en ecologische waarden voor de stad. Zolang de veiligheid en het beeld niet in het geding zijn wordt bij het knagen aan bosplantsoen en andere beplanting niet ingegrepen en dit gezien als onderdeel van de natuur.

Een aantal van de mogelijke maatregelen tegen vraat- en knaagschade staan hieronder in de tabel beschreven.

	Impact	Kosten per product	Opmerkingen
Manchet of gaas rondom boom	preventief	€ 90,- / per boom	Dit zijn kosten per boom. Periodiek moet worden gecontroleerd of de manchet nog goed functioneert.
Smeermiddel	preventief	€ 38,- per boom / per jaar	Dit kost per boom meer dan het aanbrengen van een manchet en moet periodiek worden herhaald i.v.m. de werkzaamheid
(her) inrichting beplantingen	preventief	Kosten per boom ongeveer € 1000,-	Het investeren in nieuwe beplanting in geval van een project of bij uitval door het omknagen van bomen. Het gaat dan om een nieuwe boom in de maat 20-25, die geplant wordt in gras of beplanting
Ongeschikt maken habitat	Preventief en curatief	Kosten niet te bepalen	Kan preventief worden meegenomen bij nieuwe aanleg.

Het is ook mogelijk om bomen of beplanting te beschermen door grotere delen van de beplanting of het terrein af te zetten met een raster en/of een schrikdraad. Wat hiervan de kosten en mogelijkheden zijn wordt beschreven bij het onderdeel "graafschade"

Maatregelen bij graafschade

Nabij en in watergangen en oevers vinden veel bouw- en graafactiviteiten plaats van bevers. Om deze omgeving te beschermen en schade en risico's te voorkomen zijn diverse maatregelen mogelijk. Deze zijn preventief zolang als deze geen nadelig effect hebben op het leefgebied van de bever.

Maatregel	Impact	Kosten per product	Opmerkingen
Gaasraster	preventief		
Elektrisch draadraster	preventief	Afhankelijk van de omvang van de locatie ongeveer € 1500,- per locatie	Elektrische draadrasters vragen meer onderhoud en accu's zijn gevoelig voor storing en vandalisme
Elektrisch netwerk / faunaraster	preventief	€ 25,- /m1 voor tijdelijk gaas € 40,- / m1 definitief gaasraster	Elektrische netwerken vragen meer onderhoud en accu's zijn gevoelig voor storing en vandalisme
Krooshek	Preventief / curatief	€ 2.350,- /st	Plaatsen in een duiker in een watergang - maatwerkoplossing
Steenbestorting in oever	preventief	€ 200,- /m2	Alleen lokaal toepassen - geen grote hoeveelheden
Oeverbeschoeiing	preventief	€ 230,- per m1	Maatregel lijkt in de praktijk niet altijd afdoende
Burcht / oeverhol afbreken	curatief	Op regie - uurtarief € 55,- /uur	
Wegvangen en uitplaatsen bever	curatief	€ 3000-€ 5000,- per vangperiode van 30 dagen	Deze maatregel is alleen effectief als de bever nadien het betreffende gebied niet meer kan betreden. De kosten variëren in het aantal bevers dat moet worden afgevangen en de tijdstippen van vangen.

Rasters en een krooshek in de duiker zorgen er voor dat een bever een gebied niet kan verlaten of juist kan betreden. Hiermee stuur je op de gebieden waar de bever actief kan zijn. Een damwand of beschoeiing voorkomt dat een bever op die plek een hol of burcht graaft in de oever. Echter uit de eerste ervaringen uit de praktijk zie we ook dat bevers beschoeiingen aanknagen of hier onderdoor of overheen graven. Deze maatregel heeft dus niet altijd een afdoende beschermende werking. Bovendien is een oeverbeschoeiing niet altijd wenselijk omdat dit de natuurlijke ontwikkeling van de oever en daarmee de biodiversiteit belemmert.

Maatregelen bij natschade

De bouw van beverdammen kan invloed hebben op het functioneren van watersystemen. Door opstuwning van water bestaat er kans op overstromingen of op droogvallen van lager gelegen delen. Bij afwateringsystemen in woongebieden heeft de gemeente en het waterschap de taak om de doorstroming te behouden.

Maatregel	Impact	Kosten per product	Opmerkingen
Doorlaat maken in beverdam – bever deceiver	curatief	€ 3.000,- per locatie	De beverdam hout stand en zo voorkom je wellicht dat je steeds nieuw gebouwde dammen moet verwijderen. Als de bever-deceiver niet meer noodzakelijk is kan deze op een andere locatie worden hergebruikt.
Burcht of hol verwijderen op een ongewenste plek		Op regie uurtarief € 55,- / uur	De bever kan de burcht weer opnieuw graven

Maatregelen in het kader van waarnemen / monitoring

Om schade en overlast van de bever in de toekomst te voorkomen is het belangrijk om tijdig activiteiten van bevers op te sporen en in beeld te brengen. Hiermee borgen we zo veel mogelijk de veiligheid in de openbare ruimte en hebben de mogelijkheid om tijdig maatregelen te treffen / escaleren. Het is echter ondoenlijk om alle wateren van Venlo tot in detail te inspecteren. Bij diverse schouw van groenvoorzieningen, stedelijk water en in het kader van bijvoorbeeld plaagdierenbestrijding kan dit als onderdeel van het bestaande werk worden meegenomen hier extra alert op te zijn.

Er zijn verschillende methoden die gebruikt worden om een bever en haar activiteiten op te sporen. Er worden regelmatig nieuwe technieken gebruikt, maar nog weinig methoden hebben 100% garantie dat de activiteit van de bever daarmee wordt vastgelegd. Bij twijfel of visuele inspectie door een deskundige voldoende is bestaat er de mogelijkheid om technieken zoals grondradar te gebruiken.

Maatregel	Impact	Kosten per product	Opmerkingen
Visuele inspectie	preventief	Regie – uurtarief € 100,- / uur	De totale kosten zijn afhankelijk van de omvang van de gebieden en het aantal keren per jaar dat wordt geïnspecteerd.
Grondradar	preventief	€ 2,- /m2 te scannen oppervlak	VB- het gebied Maasveld kost in totaal € 5.515,-

Uiteraard kan de gemeente ook gebruik maken van meldingen van inwoners van (sporen van) de bever. Naar aanleiding van een melding kan dan nader onderzoek worden gedaan om de activiteit daadwerkelijk vast te stellen.

Bovenstaand zijn de huidige bekende en beschikbare methoden voor preventieve en curatieve maatregelen beschreven. Nieuwe ontwikkelingen en innovaties nemen we in de toekomst uiteraard mee. Ook leren we door eigen ervaring steeds meer welke maatregelen wel en niet werken om schade en overlast te voorkomen.

4.2 STAPPENPLAN AANPAK

Voor de aanpak van de knelpunten die ontstaan door activiteiten van de bever gaan we aan de slag met het onderstaande stappenplan.

- Stap 1 – Communiceren en informeren
- Stap 2 – Visuele waarneming – door toezicht en meldingen
- Stap 3 – Preventieve maatregelen risicogebieden
- Stap 4 – Escaleren – preventief / curatief
- Stap 5 – Bevers uitplaatsen

Visuele waarneming

Nu we weten dat de bever steeds actiever wordt moeten we hier ook steeds meer alert op zijn. Gelukkig hebben we binnen de bestaande organisatie al een aantal mogelijkheden om hier extra waakzaam op te zijn. Het betreft hier dan bijvoorbeeld bij de uitvoering van schouw van groen- en watervoorzieningen door onze toezichthouders, maar ook de rayonleiders van serviceonderhoud en bij de werkzaamheden van de plaagdierenbestrijding kunnen we vroegtijdig de activiteiten van de bever waarnemen. De locaties waar we sporen waarnemen leggen we daarbij vast in het beheersysteem.

Op het moment dat er bij een inventarisatie geconstateerd wordt dat activiteiten worden waargenomen waarvoor we onvoldoende maatregelen hebben getroffen dient hierin te worden geëscaleerd. Hiervoor doorlopen we de stappen van de escalatieladder.

Escaleren

Voor escaleren maken we gebruik van de onderstaande escalatieladder:

Soort overlast / schade	Stap 1 - preventief	Stap 2 - curatief	Stap 3 - curatief
Knaagschade aan bomen / beplanting	Beschermen bomen met smeermiddel of gaas	Ongeschikt maken habitat	Uitplaatsen bever
Graafschade	Gaasraster / hekwerk plaatsen / oeverbeschoeiing of andere oeverbescherming	Holen dichtmaken, burcht afbreken	Uitplaatsen bever
Natschade	Watergang aanpassen	Dammen verwijderen, bever deceiver toepassen	Uitplaatsen bever

Bever uitplaatsen

Mocht escalatie niet verder mogelijk zijn of lopen we hierbij aan tegen te hoge kosten dan is de laatste stap het uitplaatsen van de bever. Het afvangen van de bever is alleen mogelijk als sprake is zwaarwegende belangen zoals het kunnen garanderen van de veiligheid van de openbare ruimte. Toch kan het herhaaldelijk noodzakelijk zijn om een

bever uit een gebied te verwijderen. Dit heeft uiteraard alleen zin als de bever niet gelijk dit gebied weer kan betreden. Rasters en hekken zijn dan eveneens noodzakelijk om te voorkomen dat een bever zich weer in het gebied vestigt.

Het afvangen en uitplaatsen van een bever dient uiterst zorgvuldig te gebeuren en plaats te vinden door een deskundige. Voor het afvangen van bevers voor de gemeente Venlo wordt hierbij een beroep gedaan op een ecooloog.

Figuur 122 - Bever afgevangen in het Maasveld

4.3 AANPAK IN RISICOGEBIEDEN IN VENLO

Uit voorstudies en meldingen die tot op heden bij de gemeente zijn binnengekomen weten we al dat de bever op een aantal plaatsen al overlast en veiligheidsrisico's veroorzaakt alsmede wordt daarmee een doorkijk geboden naar de mogelijke risicogebieden voor de toekomst. Die gebieden zijn benoemd in paragraaf 3.1. Deze gebieden worden in het kader van dit plan aangeduid als risicogebieden.

In bepaalde risicogebieden zien we nu al de noodzaak om preventief in te grijpen omdat het risico hier hoog is op schade en (herstel)kosten.

Welke maatregelen we nu al preventief per risicogebied gaan uitvoeren staat hieronder beschreven. Daarnaast blijft het mogelijk om ook binnen deze gebieden nog verder te escaleren van bijvoorbeeld preventieve maatregelen naar curatieve maatregelen, met al laatste stap dat de bever uit dit gebied wordt uitgeplaatst.

Maasveld

In het kader van de ontheffing voor het Maasveld is hiervoor separaat een plan opgesteld. De laatste stap van escalatie is hierbij al in werking getreden. Het gebied is daarbij afgesloten met een raster en een kroos hek en de bevers zijn hierbij uitgeplaatst.

Aangezien het de eerste keer is dat we binnen de gemeente Venlo dit soort maatregelen uitvoeren is het belangrijk om deze nauwlettend te blijven monitoren.

De ontheffing geldt tot 1 mei 2023. Mochten nadien nog maatregelen noodzakelijk zijn geldt dat hiervoor weer opnieuw een procedure tot ontheffing dient te worden doorlopen.

De voorgeschiedenis en het aantal bevers dat in de bovengenoemde periode is uitgezet is fors te noemen. Aan te nemen valt dat hier dan ook nog niet zichtbare schade is ontstaan.

Om hiervan een duidelijk beeld te krijgen wordt in mei met grondradar een scan uitgevoerd in het gebied. Uit deze scan volgen dan mogelijk nog acties tot herstel van schade in het gebied.

Figuur 13 - Tijdelijke maatregelen weren bever Maasveld

Brongebied Aalsbeek

Dit brongebied bestaat voor een groot deel uit bos. Hoe hier om te gaan met de bever wordt meegenomen in het nog te ontwikkelen bosbeheerplan van de gemeente Venlo.

Om risico's in het kader van de veiligheid te beperken hanteren we hier een intensieve

monitoring naar knaagschade, waarbij gevaarlijke bomen worden verwijderd. Het insmeren van stammen wordt niet op voorhand uitgevoerd omdat het gebied hiervoor te omvangrijk is.

Omgeving Chateau Holtmuhle

In het gebied Chateau Holtmuhle bevinden zich een aantal vijvers die in verbinding staat met het stroomgebied van de Aalsbeek. De meeste schade en risico's lopen we hier met de aanwezigheid van cultuurhistorische en waardevolle bomen. Om deze te beschermen worden alle bomen binnen een afstand van 15 meter tot een vijver of watergang beschermd met een gaas.

Visvijvers Bosbergweide Lomm en HSV de Stuwkanter Belfeld

Het betreft hier terreinen waarop privéverenigingen actief en verantwoordelijk zijn. De gemeente kan hier wel adviseren in te nemen maatregelen.

Burgemeester Bergerpark

In verband met het verhoogde risico op het ontstaan van schade door de bever wordt er voor gekozen om het Burgemeester Bergerpark preventief af te sluiten. Dit wordt uitgevoerd door het plaatsen van een 2-tal krooshekken en 20 meter raster. Het gebied wordt hierdoor vrijwel ontoegankelijk voor de bever waardoor risico's op schade door graven en risico's op natschade door verstopping van duikers en/of overkluizingen wordt voorkomen. Het gebied afsluiten voorkomt veel maatregelen aan de totale lengte van de oever, aan een groot aantal tussenliggende duikers, aan gemeentelijke bomen en aan mogelijk private eigendommen.

Guliksebaan / Molenbeekpark

Bij een recente inventarisatie zijn wel al sporen van de bever gevonden. Om dit gebied preventief al te beschermen wordt in de verbindende duiker tussen het Molenbeekpark en de woonwijk rondom de Gulicksebaan een krooshek geplaatst.

Tradeports

De Tradeports wordt wel gezien als een risicogebied, maar hier worden nu nog geen fysieke preventieve maatregelen getroffen. Het risico op overstroming wordt voornamelijk veroorzaakt door de aanleg van dammen in toevoerende beken. Deze beken zijn in beheer van het waterschap. Met het waterschap wordt direct contact gelegd bij peilverhogingen als gevolg van dammen.

Omgeving 't Ven

In dit gebied zijn ontwikkelingen voor woningbouw. Omdat hier verhoogd risico is op activiteiten en daardoor schade en risico's van de bever geven we dit nu al mee aan de projectontwikkelaar van het gebied. Daarnaast plaatsen we een krooshek in de duiker zodat de bever dit gebied vanaf het water niet kan binnentreden.

4.4 INFORMATIE EN COMMUNICATIE

Aan de ene kant weten we best al wel veel over de bever, maar aan de andere kant weten we ook nog niet altijd wat de beste oplossing is om situaties met schade en overlast te voorkomen en op te lossen. Dit is ook belangrijk om te weten als we over het onderwerp informatie delen met betrokken collega's, maar zeker ook als we communiceren naar onze inwoners.

Kennisplatform bever

In 2021 is het landelijke kenniscentrum bever opgesteld. Via de site www.kenniscentrumbever.nl – een initiatief van STOWA, Rijkswaterstaat, ProRail, de Unie van Waterschappen, Interprovinciaal Overleg en de Zoogdierenvereniging, wordt steeds meer kennis gedeeld en opgeroepen om ervaringen met maatregelen te delen. Zo kunnen organisaties die te maken krijgen met de bever kennis met elkaar delen. Het doel daarbij is dat we op een duurzame wijze leren samenlever met de bever.

Het nl. niet gezegd dat de bever altijd moet worden gezien als een dier dat schade en overlast veroorzaakt, maar ook als een dier dat een positieve invloed heeft op hun omgeving en in het bijzonder op de biodiversiteit. Belangrijk is vooral dat we conflicten beter leren voorkomen en beter leren beheersen.

De komende jaren gaat het kenniscentrum Bever verder uitgebouwd worden en verder dan alleen een website. Het wordt het belangrijkste platform waarop kennis verzameld en gedeeld gaat worden.

Belangrijk is om aangehaakt te blijven bij het landelijke kenniscentrum bever en daar ook de Venlose ervaringen – bijvoorbeeld zoals we die nu uitvoeren in het Maasveld in Tegelen – delen.

Communicatie naar inwoners

De gemeente heeft ook een taak in het informeren van haar inwoners over het voorkomen en de te nemen maatregelen in het kader van de activiteiten van de bever. Door het voorlichten van inwoners hebben zij meer kennis over de mogelijkheden die er zijn om preventieve maatregelen te treffen wat mogelijke overlast en schade kan beperken. Ook wordt dan inzichtelijk waar taken en verantwoordelijkheden liggen en wat wel of niet is toegestaan aan maatregelen zonder ontheffing. Ook geven we aan op welke wijze terreinbeheerders, zoals de verenigingen van de visvijvers, zelf een mogelijke ontheffing kunnen regelen bij FBE van de provincie indien ze curatief willen ingrijpen.

4.5 KOSTEN

Om de schade en overlast van de bever te beheersen zetten we in risicogebieden nu al in op een aantal preventieve maatregelen zoals beschreven in paragraaf 4.2 en 4.3. In de onderstaande tabel is weergegeven wat hiervan de kosten zijn.

Risicogebied	maatregel	omvang	kosten	opmerkingen
Maasveld Tegelen	grondradar	Gehele gebied	€ 5.515,-	Kosten voor mogelijke vervolgmaatregelen zijn niet meegenomen.
Chateau Holtmuhle	Bescherming bomen met gaas en 125 meter oeverbeschoeiing	186 st	€ 21.740,-	
Burgemeester Bergerpark	Krooshek in duiker en plaatsen faunarasters	2 st en 11 meter raster	€ 8.000,-	
Guliksebaan / Molenbeekpark	Krooshek in duiker	1 st	€ 2.350,-	
Omgeving 't Ven	krooshek	1 st	€ 2.500,-	
Totale kosten			€ 40.105,-	

Het betreft hierbij eenmalige kosten op dit moment die voor 2023 incidenteel ten laste worden gebracht van de risicoparagraaf "Calamiteiten groen".

Kosten voor de toekomst, bij mogelijke escalatie, zijn nog niet te voorzien. Wel is te verwachten dat jaarlijks kosten worden gemaakt om schade te voorkomen ten te herstellen of om verder te kunnen escaleren. Voor de begroting van 2024 wordt daarom separaat een voorstel gemaakt voor een budget voor deze jaarlijks te verwachten kosten.

5 BEVER IN BALANS

De unie van waterschappen houdt een overzicht bij van het aantal locaties met schade door de bever per jaar. Wat hier in opvalt is dat vooral in Limburg veel meldingen zijn. Zo lijkt het probleem in Limburg nu groter dan landelijk gemiddeld en speelt het probleem wellicht nog niet of minder in overige delen van Nederland. De balans lijkt in Limburg dus wat meer te zijn doorgeslagen. Toch zoeken we ook hier en in dit geval specifiek in de gemeente Venlo naar een langdurige en robuuste oplossing voor de toekomst en willen we de aanwezigheid van de bever zeker niet alleen als een knelpunt ervaren.

5.1 HOE NU VERDER IN DE TOEKOMST?

Zoals we bij paragraaf 4.4 al aangeven gaan we de activiteiten van de bever in de gehele gemeente Venlo jaarlijks monitoren. Zo zien we hierdoor zelf al of de populatie de komende jaren nog fors in omvang toeneemt en hoe de verspreiding in de gemeente Venlo er uit ziet. We kunnen dan ook zien of de maatregelen die we met dit plan inzetten werken en of dat deze moeten worden uitgebreid of bijgesteld.

Beverbeheer blijft primair een taak van de Fauna Beheer Eenheid van de provincie. Deze stelt dat in de 'Kansrijke gebieden' plaats is voor minimaal 500 bevers. Deze 500 bevers borgen een waardevolle populatie in Limburg. Buiten de 'Kansrijke gebieden' mogen ook bevers voorkomen, maar mogen de bevers geen buitensporige problemen veroorzaken. Veroorzaken de bever die problemen wel – en dat is reëler in deze gebieden – dan mag worden ingegrepen. De zwaarste maatregel daarbij is de bever weghalen en/of doden. Beverbeheer in Limburg is probleem gestuurd. Als er een probleem is, komen er maatregelen. Beverbeheer door FBE is niet aantal-gestuurd en men doet nu niet aan populatiereductie. Er is hierdoor geen bovengrens waar de populatie niet overheen mag groeien.

In 2016 is door de WUR al eens de volgende uitspraak gedaan (Bron brief van de Gedeputeerde Staten van de Provincie Limburg aan de Staatsecretaris van MinEZ, 25 mei 2016; zie H1.2: Status bever in Nederland van de WUR):

Rond 2020 zal de beverpopulatie in Limburg en Nederland naar verwachting zodanig zijn toegenomen dat er geen afzetmogelijkheden meer zijn voor levende dieren zodat een andere vorm van populatiebeheer bediscussieerd dient te worden die op breder maatschappelijk draagvlak kan rekenen. Populatieregulatie door vangst en vervolgens doden komt op termijn in beeld, maar mogelijk sneller als er geen herplaatsingslocaties voor bevers uit overlastgebieden beschikbaar komen.

De populatie is inmiddels al vele malen groter dan 500 dieren en hierdoor is hier duidelijk sprake van een onbalans. Als laatste stap in escalatie plaatsen we de bever uit een gebied, maar hierdoor bestaat de kans dat deze zich verplaatsen naar een gebied waar het evengoed niet wenselijk is om als leefgebied voor de bever te dienen. Het probleem verplaatst zich dan. Ook kan het betekenen dat een bever die moet worden uitgezet in het

territorium terecht komt van een soortgenoot. Bevers vechten dan met elkaar om hun territorium te verdedigen. Wat dit echter betekent voor de totale populatie van bevers in Nederland is onbekend.

Bij de gemeenten speelt daarbij ook een belangrijke rol dat de kosten om schade en overlast van de bever te voorkomen in balans moeten blijven met de positieve effecten die de bever heeft op de natuur en de biodiversiteit.

5.2 SIGNAAL NAAR PROVINCIE EN HET RIJK

Wat de toekomst ons dus brengt is nog niet zeker. Wat wel duidelijk is dat de omvang van de uitdagingen van de activiteiten bever lijken toe te nemen. Als de populatie blijft groeien, groeien hierbij ook de kosten en inspanningen voor gemeenten zoals Venlo om garant te blijven staan voor de veiligheid van haar openbare ruimte en de maatschappelijke onrust die de activiteiten van de bever veroorzaken richting inwoners. Het wordt dan wellicht steeds meer dweilen met de kraan open. Met dit Beverheerplan willen we dan ook een dringend beroep doen op de Provincies en zeker ook het Rijk voor een meer landelijke aanpak. Bijvoorbeeld door een gericht populatiebeheer, zoals we dat ook zien bij veel ander in het wild voorkomende fauna, kan schade, overlast, buitensporige kosten en veiligheidsrisico's in met name niet kansrijke gebieden in sterk verstedelijkt gebied worden voorkomen. Betreffende organisatie ontvangen daarom een afschrift van dit plan.

BRONVERMELDING

Kenniscentrum Bever - www.kenniscentrumbever.nl

Beverpagina Fauna Beheer Eenheid Limburg

Status Bever in Nederland – kaders om te komen tot bevermanagement – 8-12-2016

Adviesrapportage Bever in Venlo – IdVerde advies d.d. 07-02-2023

Knelpuntenrapportage IdVerde

De foto's in dit rapport zijn genomen door: Hans Hovens van Faunaconsult en door Hedwig van Baalen – Gemeente Venlo

Kaartmateriaal: Dennis Hermans Gemeente Venlo

